

# VYUŽITÍ ONLINE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA PODPORU VĚDY A KLÍČOVÁ ROLE KNIHOVEN

Ing. Anna Keclíková; [anna.keclikova@gmail.com](mailto:anna.keclikova@gmail.com); (Ústav informačních studií a knihovnictví,  
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova)

## RECENZOVANÁ ŠTÚDIA / PEER-REVIEWED RESEARCH ARTICLE

Posúdenie: externé anonymné recenzné konanie

Doručené: 3. 12. 2025 | Akceptované: 9. 3. 2026

DOI: <http://doi.org/10.52036/1335793X.2026.1.13-25>

*Účel – Cílem článku je zanalyzovat možnosti využití online sociálních sítí jakožto podpůrného nástroje pro vědu a výzkum, upozornit na možné výzvy s ním spojené a zároveň vyzdvihnout nezastupitelnou roli knihoven.*

*Přístup/Metody – Základ článku tvoří systematická rešerše, jejímž cílem bylo prozkoumat současnou vědeckou literaturu zaměřenou na téma využití online sociálních sítí ve vědě. Pro vyhledávání byly použity dvě největší citační databáze Scopus a Web of Science. Klíčová témata byla identifikována pomocí kombinace běžně používaných termínů pro online sociální sítě v angličtině a anglického slova pro vědce. Výraz pro vyhledávání byl použit ve tvaru ("social media" OR "online social network\*" OR "social network\* site\*" OR "social network\* service\*") AND scientists. Vyhledávání proběhlo na úrovni názvů, abstraktů a klíčových slov dokumentů a bylo realizováno v průběhu listopadu 2025. Pro výběr textů byl proveden předvýběr na základě názvu a abstraktu následovaný detailním čtením plného textu. Z vyhledaných 3 324 dokumentů v databázi Scopus a 1 780 ve Web of Science bylo 70 shledáno relevantních a jejich obsahová analýza tvoří základ struktury článku. Pro dodání českého kontextu byly identifikované oblasti vyhledány v češtině prostřednictvím vyhledávače Google.*

*Výsledky – Na základě provedeného výzkumu bylo identifikováno šest oblastí, ve kterých může hrát využití online sociálních sítí významnou roli na podporu vědy, zahrnující komunikaci vědy, navazování spolupráce a rozvoj kariéry, nábor účastníků do studií, navýšení čtenosti a citovanosti vědeckých publikací a alternativní metriky hodnocení výzkumu. Zároveň byly zjištěny výzvy spojené s využíváním sociálních sítí ve vědě, mezi které patří výběr platform, změna způsobu komunikace, časová investice, důvěryhodnost, obtěžování a útoky a nestálost prostředí sociálních sítí. Nadto byly v relevantních částech diskutovány možnosti zapojení knihoven při pomoci s řešením některých výzev.*

*Originalita/Hodnota – Článek představuje komplexní a systematický pohled na potenciál využívání online sociálních sítí v kontextu vědy a výzvy s ním spojené, což je téma, které je v českém i zahraničním odborném prostředí dosud zpracováno jen fragmentárně, obvykle se zaměřením na konkrétní platformy nebo možnosti jejich využití.*

*Klíčová slova – online sociální sítě, sociální sítě, sociální média, komunikace vědy.*

## ÚVOD

Online sociální sítě (zkráceně sociální sítě nebo jen sítě) představují jeden z nejlivnějších fenoménů dnešní doby. Staly se nedílnou součástí každodenního života významné části celosvětové populace a jejich využívanost každoročně roste. V říjnu 2025 využívalo sociální sítě dle dostupných statistik kolem 5,66 miliard uživatelů po celém světě, což odpovídalo 93,7 procentům všech uživatelů internetu a 68,7 procentům celosvětové populace [1]. Pro srovnání, před deseti lety, tedy v roce 2015, využívalo sociální sítě přes 2 miliardy lidí na celém světě [2]. V České republice

je podle průzkumu AMI Digital Index z roku 2024 na sociálních sítích každý den aktivních 80 % všech uživatelů, v Generaci Z je to 95 % [3].

Hlavní síla sociálních sítí spočívá v umožnění velmi rychlé a snadné komunikace, navazování a udržování kontaktů a přístupu k široké škále informací bez ohledu na čas, vzdálenost či socioekonomické rozdíly. Uplatnění nacházejí sociální sítě jak v osobním životě, tak mezi profesionály snad ze všech možných oborů, mimo jiné jako efektivní nástroj pro marketing a networking.

S rostoucí popularitou a využíváním sociálních sítí mezi širokou veřejností na celosvětové úrovni roste také zájem vědců o ně i jejich uplatnění ve vědě a výzkumu. V posledních letech se mimo jiné dramaticky zvýšil počet publikací zaměřených na online sociální sítě, každoročně jsou publikovány desítky tisíc článků a dalších typů publikací v mnoha výzkumných doménách zahrnujících informatiku, ekonomii, inženýrství, medicínu, psychologii, sociální vědy a další disciplíny. Největší pozornost bývá ve výzkumu věnována sociálním sítím Twitter (dnes X) a Facebook, což je pravděpodobně v důsledku snazší dostupnosti dat těchto sítí [4].

Vedle výzkumu online sociálních sítí se vědci stávají také jejich aktivními uživateli. V rámci tohoto článku jsou zkoumány různé oblasti, ve kterých mohou být sociální sítě pro vědce přínosem a přispět tak k rozvoji poznání i samotné vědy. Následně jsou shrnuty také výzvy spojené s využíváním těchto platform.

### ONLINE SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Online sociální sítě představují jednu z typických služeb tzv. Webu 2.0 a v kontextu informační a počítačové vědy je můžeme definovat jako platformy sloužící především pro online komunikaci a vytváření komplexních a rozmanitých vztahů mezi uživateli. Tyto sítě umožňují svým uživatelům vytvářet si vlastní částečně či zcela veřejné profily, propojovat se s dalšími uživateli, sdílet textový či multimediální obsah (obrázky, videa, audio nahrávky) s jejich sítí nebo širším publikem, komunikovat v reálném čase, plánovat akce a další aktivity [5; 6; 7].

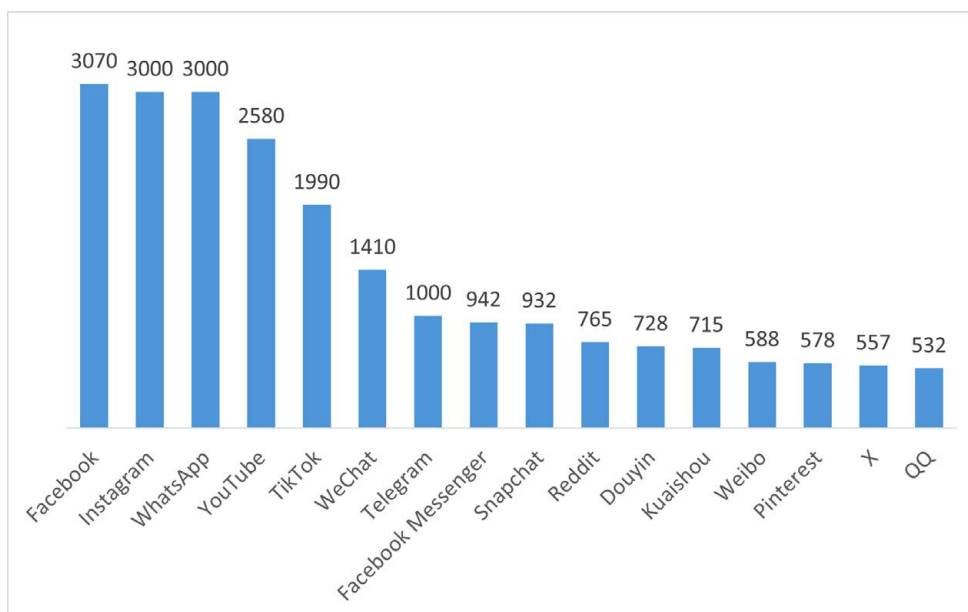
Za online sociální sítě můžeme označit různé typy online služeb zahrnující webové, mobilní i desktopové platformy, kde převážnou většinu obsahu vytvářejí samotní uživatelé. K dispozici je dnes nepřeborné množství různých sociálních sítí a neustále vznikají nové. Zatímco některé sociální sítě se snaží zasáhnout co nejširší publikum, jiné cílí na specifické skupiny, například z konkrétních geografických oblastí.

Mezi celosvětově nejvyužívanější sociální sítě patří dlouhodobě Facebook s více než 3 miliardami aktivních uživatelů za měsíc. Za ním následují sociální sítě Instagram, WhatsApp, YouTube a TikTok (viz Graf 1) [8].

Vedle všeobecně populárních sociálních sítí je mezi vědci oblíbená a hojně využívaná také profesní sociální síť LinkedIn a dále pak pro vědce přímo určené vědecké sociální sítě Academia.edu a ResearchGate [9; 10]. Tyto sítě umožňují vědcům propojení s kolegy ze světa, sledování aktuálních výsledků jejich výzkumu a sdílení svých vlastních poznatků [11]. Zajímavou a užitečnou funkcí je možnost sdílení plných textů publikovaných článků a dalších typů dokumentů. Při sdílení plných textů je však třeba dbát na to, aby nedocházelo k porušování autorských práv vydavatelů [12].

### UPLATNĚNÍ ONLINE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ VE VĚDĚ A VÝZKUMU

Platformy online sociálních sítí, původně určené především pro neformální kontakt, se postupně staly významným prostředím i pro odbornou a akademickou sféru. Ve vědeckém kontextu nabízejí řadu možností, jak rozvíjet komunikaci, spolupráci i šíření poznatků novými cestami.



Graf 1 Nejpopulárnější sociální sítě na světě v únoru 2025, seřazené sestupně podle počtu aktivních uživatelů za měsíc (v milionech).

První odborné články upozorňující na potenciál využití online sociálních sítí ve vědě se začínají objevovat v roce 2009 [13; 14]. V následujících letech se ve vědecké literatuře objevují první úspěšné pokusy o využití sociálních sítí poukazující na jejich užitečnost i doporučení pro vědce, aby začali na sítích komunikovat [15; 16; 17]. Ještě v roce 2020 se však lze dočíst, že se mnoho vědců stále zdráhá sociální sítě využívat, ať už kvůli nedostatku času nebo z obav z přilákání negativní publicity [18].

Potřeba využití online sociálních sítí se velmi silně projevila během pandemie Covid-19, kdy sociální sítě nejen umožnily a usnadnily společný výzkum, ale také představovaly velmi účinný nástroj pro šíření vědecky podložených informací, které byly potřeba jako obrana proti obrovskému přívalu misinformací a dezinformací šířících se prostřednictvím sociálních sítí ohledně onemocnění i boje proti němu [18; 19; 20; 21; 22].

Se skončením pandemie Covid-19 neskončila potřeba aktivního zapojení vědecké komunity na sociálních sítích, neboť šíření potenciálně škodlivých informací se nevyhýbá ani dalším onemocněním či jiným závažným tématům [23; 24; 25; 26; 27; 28]. Přesto se značná část vědců využití sociálních sítí pro profesní účely dodnes vyhýbá, nejčastěji uváděné důvody jsou obavy o soukromí a omezený čas [29].

Mezi oblasti, ve kterých může využívání sociálních sítí vědět a výzkumu nejvíce prospět, patří:

### 1. Komunikace vědy

Vedle standardní vědecké komunikace uvnitř výzkumné komunity, obvykle prostřednictvím prezentace příspěvků na oborových konferencích či psaní odborných článků, se dnes čím dál více jednotlivých vědců i vědeckovýzkumných institucí věnuje také komunikaci vědy směrem k veřejnosti. Lze tvrdit, že panuje téměř všeobecná shoda o důležitosti komunikovat, šířit, sdělovat či popularizovat vědu [30].

Komunikace vědy se stále více přesouvá do online prostředí a na sociální sítě, kde je umožněna rychlá reakce na aktuální témata, široký dosah a dostupnost bez omezení specifickým místem či časem. Aktivitou na sociálních sítích mohou vědci i celé skupiny či instituce zvýšit povědomí o svém výzkumu a činnosti v rámci své instituce, odborné komunity i mezi širokou veřejností [30; 31]. Sdílení informací je prostřednictvím sociálních sítí umožněno téměř okamžitě, což je užitečné zejména při mimořádných událostech nebo krizových situacích [32; 33; 34; 35].

Pro univerzity a další vzdělávací instituce může komunikace prostřednictvím sociálních sítí představovat cestu, jak podpořit zájem mladých lidí o vědu a přilákat nové

zájemce ke studiu [36]. Příkladem je britský The Institute of Physics, jenž si prostřednictvím kampaně *Limit Less* se zapojením známých influencerů na sociální síti TikTok dal za cíl povzbudit mladé lidi z nedostatečně zastoupených skupin ke studiu fyziky [37].

Z českého a slovenského prostředí lze jako příklad úspěšné komunikace vědy na sociálních sítích uvést projekt *Zepřej se vědce*, který sdružuje stovky vědců z různých oborů. Hlavním cílem tohoto projektu je odpovídat na zvědavé dotazy svých sledujících ze všech možných oblastí za pomoci rešerší v odborné literatuře. Kvalitu sdílených informací zajišťuje projekt robustním procesem zpracování odpovědí, kterého se vždy účastní několik nezávislých odborníků na dané téma a zároveň lidé z jiných oblastí, aby byla výsledná odpověď nejen správně po odborné stránce, ale také srozumitelná pro laickou veřejnost [38].

### 2. Navazování spolupráce a rozvoj kariéry

Díky komunikaci na sociálních sítích se vědci dostávají snáze do povědomí nejen široké veřejnosti, ale i dalších profesionálů ve svém oboru i mimo něj nebo zástupců tradičních médií.

Na sociálních sítích je možné navázat spojení s lidmi, se kterými bychom se v běžném životě pravděpodobně nešetkali, což otevírá nečekané a nekonečné možnosti. Budování sítě kontaktů a zviditelnění se na sociálních sítích tak může přinést reálné výhody, pomoci prosazovat vlastní zájmy i zájmy ostatních nebo dokonce nastartovat zlom v kariéře [39; 40].

Nezřídka se také stává, že jsou vědci na základě své činnosti na sítích zvaní například do televizního či rozhlasového vysílání nebo dostávají prostor v novinách a dalším tisku [41].

### 3. Nábor účastníků do studií

Rostoucí využívání sociálních sítí otevírá nové možnosti pro nábor účastníků do výzkumných studií. Tato strategie se ukazuje jako vhodná například k náboru účastníků z obtížně dostupných populací či pacientů, jakož i jejich příbuzných, pečovatelů nebo odborníků zapojených do jejich zdravotní péče, což podporuje výzkum v oblasti společenských věd a medicíny [42; 43; 44].

Využití sociálních sítí k náboru účastníků představuje levné a účinné řešení, neboť umožňuje shromažďovat data od rozsáhlého a rozmanitého souboru účastníků bez nutnosti cestovat. Výzkumníci mohou navíc snadno využít další kontakty účastníků, pokud účastníci sdílí průzkum v rámci své sítě [43].

Ačkoli je využití sociálních sítí k náboru účastníků výzkumu výhodné, jsou s ním spojena i určitá omezení. Systematická hodnocení naznačují, že úspěch náboru pomocí sociálních sítí závisí na typu studie a jejím účelu. Jako vhodný přístup se ukazuje využití různých metod náboru, které se vzájemně doplňují a mohou tak přispět ke zlepšení dosahu studie, náboru a reprezentativnosti vzorku. Zároveň je třeba při využití sociálních sítí k náboru účastníků dbát na to, aby byla zachována diskretnost a další etické aspekty [42; 43].

Dále mohou být sociální sítě užitečným pomocníkem pro občanskou vědu (anglicky Citizen Science), která umožňuje zapojení široké veřejnosti do výzkumného procesu [45]. Sociální sítě mohou hrát klíčovou roli při získávání a následném udržení dobrovolníků pro projekty v rámci občanské vědy. Účastníci z řad veřejnosti mohou prostřednictvím sociálních sítí získávat aktuální informace o projektu, sdílet své zkušenosti a relevantní obsah, například zachycené fotografie nebo videa, a diskutovat [46]. Obzvláště užitečné se ukazují příspěvky občanských vědců prostřednictvím sociálních sítí pro zjišťování biodiverzity různých druhů [47; 48; 49; 50].

#### 4. Navýšení čtenosti a citovanosti vědeckých publikací

Ve vědeckém prostředí hrají velmi zásadní roli citace. Dlouhodobě představují hlavní metriku pro hodnocení odborné kvality publikací, jejich vlivu a dopadu. Na základě citovanosti se nehodnotí jen samotné publikace, ale i jejich autoři a ve výsledku celé obory a výkonnost vědy.

Jednou z cest, jak zvýšit viditelnost a tím čtenost a ve výsledku i citovanost publikací, je využití online sociálních sítí. Ty lze totiž kromě sdílení originálního obsahu použít také k přesdílení obsahu z jiných zdrojů či odkazů na ně. Jsou tak vhodné právě ku příkladu k informování o nově vydaných publikacích.

Za účelem propagace a šíření nových článků dnes sociální sítě aktivně využívá mnoho časopisů i individuálních vědců. Díky sdílení článků a dalších publikací prostřednictvím online sociálních sítí je osloveno více lidí a informace se rychleji šíří. V posledních letech bylo provedeno několik studií, které zjistily pozitivní korelaci mezi sdílením článků na sociálních sítích a jejich vyšší mírou citovanosti. Vědci a časopisy tak bývají na základě výsledků těchto studií povzbuzováni k vyššímu zapojení na sociálních sítích [51; 52; 53; 54].

#### 5. Alternativní metriky hodnocení výzkumu

S postupným přesunem vědců i vědy samotné čím dál více do online světa přichází možnost sledovat dopady vý-

zkumu, které dříve nebyly možné. Za tímto účelem vznikly tzv. altmetriky, někdy též nazývané alternativní metriky, altmetrie či metriky nové generace. Ty by měly rozšířit pohled na dosah výzkumu mimo tradiční přístupy zaměřené především na citace publikovaných prací [55].

Sociální sítě hrají v altmetrikách klíčovou roli, neboť představují jeden z ústředních zdrojů dat. Někdy se lze dokonce místo termínu altmetriky setkat s termínem metriky sociálních médií (anglicky social media metrics), přestože sociální média nemusí být jedinými zdroji dat pro altmetriky [56; 57]. Sociální sítě mohou být mimo jiné dobrým měřítkem toho, jak dobře je konkrétní výzkum propagován. Dále je možné z dat sociálních sítí sledovat, jakou pozornost si daný výzkum získal. Konkrétně bývají sbírány informace o sdílení, lajky a komentáře [58].

Nutno podotknout, že altmetriky nemají za cíl nahradit tradiční metody hodnocení vědeckých výstupů založené na citacích, ale spíše je doplnit [59; 60; 61]. Využití altmetrik pro potřeby hodnocení vědy není dosud běžně využíváno, chybí širší institucionální podpora a povědomí o altmetrikách a jejich využívanost mezi vědeckými pracovníky také nejsou příliš rozšířené [62]. Zároveň je před jejich širším zavedením třeba vyřešit některé výzvy s nimi spojené, mimo jiné chybějící standardizaci či relativně snadnou manipulovatelnost [63]. Přesto představují altmetriky jeden z nastupujících trendů na poli informačních studií a knihovnictví [64].

#### VÝZVY SPOJENÉ S PŮSOBENÍM NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Ačkoli představují online sociální sítě jednoznačně velmi užitečný nástroj na podporu vědy a výzkumu, nese s sebou jejich využívání také určité výzvy, které je třeba mít na paměti. Identifikované výzvy spojené s působením vědců na platformách online sociálních sítí zahrnují:

##### 1. Výběr sociálních sítí

Předně může být náročný už samotný výběr platform, na kterých být aktivní, neboť nabídka sociálních sítí je dnes natolik rozsáhlá, že není v silách jednotlivce působit na všech zároveň. Každá platforma je jiná a nabízí jiné možnosti komunikace, podporované formáty obsahu i interakce s dalšími uživateli a oslovuje jiný typ publika.

Podle dostupných statistik je obliba jednotlivých sociálních sítí u různých generací odlišná a různé jsou i cíle, s jakými na konkrétní platformy přichází [65; 66]. Obliba a využívanost sociálních sítí se může lišit také mezi jednotlivými obory [67; 68].

Výběr sociálních sítí je tak ideálně třeba strategicky přizpůsobit cílům a publiku, kterým má působení na nich sloužit.

## 2. Změna způsobu komunikace

Tradiční formy vědecké komunikace představují především jednosměrnou komunikaci založenou na předávání sdělení v podobě delších textů psaných odborným jazykem, naproti tomu základem sociálních sítí je obousměrná komunikace umožňující vzájemnou interakci, nejčastěji v podobě krátkých textů, obrázků nebo videa. Odlišné je také publikum. Zatímco běžné vědecké výstupy jsou obvykle určeny primárně kolegům v oboru, sociální sítě představují prostor, kde se na jednom místě potkávají různé druhy publika, zahrnující v případě vědců jejich osobní vztahy, profesní kolegy, zájemce o vědu i ty, kteří vědu a její výstupy odmítají a popírají. Tomuto novému prostředí je třeba uzpůsobit způsob komunikace, používaný jazyk a typ obsahu [69; 70; 71].

V první řadě je důležitý formát, v jakém jsou informace předávány. Při zvyšování dostupnosti a atraktivity vědeckých informací na sociálních sítích hraje významnou roli především vizuální obsah, jako jsou obrázky a videa [72]. V případě obrázků mohou generovat vyšší míru zapojení ty, na kterých jsou zobrazeni lidé [73]. Pro snadnější vysvětlování informací se jako vhodný nástroj ukazují infografiky [74].

Dále je třeba mluvit jazykem, kterému veřejnost rozumí, nepoužívat složité formulace a odborné termíny, na druhou stranu však nezjednodušovat danou problematiku příliš, aby nedošlo ke zkreslení informací. Navíc se ukazuje, že běžná veřejnost může dané problematice rozumět lépe, než si vědci myslí. Místo dalšího vzdělávání je tedy spíše důležité dodat jinou perspektivu a vysvětlit, proč vědci vnímají problematiku jinak, než by veřejnost očekávala, a zároveň pozvat zástupce veřejnosti do diskuze [75].

Co se obsahu týče, zatímco v rámci vědeckých kruhů se očekává sdílení především úspěchů seriózní formou, na sociálních sítích je lépe vnímána autenticita, transparentnost, sdílení neúspěchů, humor a osobní příběhy [76; 77; 72].

## 3. Časová investice

Pokud se vědci rozhodnou začít působit na sociálních sítích, představuje to pro ně určitou časovou investici, často nad rámec jejich pracovních povinností.

Časově náročná je už příprava obsahu, obzvláště při využívání moderních a sítěmi více podporovaných formátů v podobě videí či grafik. Svůj čas zabere také komunikace s veřejností zahrnující vysvětlování a diskuzi různých témat, ale také vypořádávání se s kritikou, odmítáním či dokonce různou formou napadání (viz dále) [32].

Působení na platformách sociálních sítí představuje neustálý boj s algoritmy, které jsou navrženy tak, aby upřednostňovaly obsah, který vede k většímu zapojení uživatelů. V tomto ohledu obvykle vítězí různá kontroverzní témata či dokonce dezinformace nad kvalitními vědeckými informacemi [78]. Budování publika, které má potenciál splnit cíle vědecké komunikace, pak může trvat měsíce i roky konzistentní práce, která minimálně z počátku nepřináší kýžený úspěch [70].

Z těchto důvodů se lze setkat s názorem, že by s šířením vědeckých informací mohli pomoci influenceři. To s sebou však přináší určitá rizika. Existuje množství příkladů, kdy míchání influencerů do vědy přineslo více škody než užítku, neboť influenceři bez dostatečné znalosti problematiky mohou snadno šířit nepřesné, zavádějící či dokonce nebezpečné informace [79].

## 4. Důvěryhodnost

Vzhledem k absenci recenzního řízení a velmi snadné tvorbě nepravdivého obsahu (včetně informací o uživateli) je obecně k obsahu na sociálních sítích třeba přistupovat se zapojením kritického myšlení, zvažovat míru důvěryhodnosti konkrétního sdělení a informace si dobře ověřovat, neboť zde dochází i k šíření misinformací, dezinformací a falešných zpráv [80; 81; 82; 83; 84].

Vědci by tak měli být při sdílení jakýchkoli informací obzvláště obezřetní, neboť ze své pozice autority dávají svému obsahu vyšší míru důvěryhodnosti [85; 86].

Knihovníci mohou být v tomto ohledu nápomocní jakožto odborníci na informační a mediální gramotnost, kteří jsou již tradičně školeni, aby drželi krok s nejnovějšími trendy v této oblasti [87]. Knihovny běžně pořádají různé vzdělávací akce, vytváří podpůrné materiály a nabízí možnost individuálních konzultací zaměřených na mediální gramotnost, ověřování informací, práci s odbornými databázemi vědecké literatury, podporu kritického myšlení, rozpoznávání dezinformací či digitální bezpečnost. Knihovny tak mohou vědcům pomoci při vytváření a implementaci strategií pro zodpovědné sdílení informací na sociálních sítích.

Zároveň je třeba mít na paměti, že publikum nereaguje pouze na aktuální příspěvek, ale na veškerý sdílený obsah, což může ovlivnit míru důvěryhodnosti. Některé studie však ukazují, že například sdílení osobních informací či politických postojů nemá na míru důvěryhodnosti vědce významný vliv [88; 89].

## 5. Obtěžování a útoky

Působením ve veřejném prostoru a obzvláště na sociálních

sítích mohou být vědci vystaveni různým formám negativních projevů ze strany veřejnosti. Setkat se mohou s nadávkami, zpochybňováním své odbornosti a výzkumu, útoky na svou osobnost, například urážky na základě pohlaví nebo rasy, výjimkou není ani obviňování, zastrašování nebo hrozby znásilněním, fyzickým násilím či dokonce smrtí [90; 91].

Situace se obzvláště vyhroutil během pandemie COVID-19, kdy se s nějakou formou online obtěžování setkala většina vědců, kteří se k pandemii veřejně vyjadřovali [92; 93; 94; 95; 96]. Podle průzkumu agentury Nature mezi více než 300 vědci, kteří poskytli médiím rozhovory o COVID-19, byla přibližně třetina z těch, kteří používali síť Twitter, napadána na této platformě pravidelně, 15% z dotázaných pak uvedlo, že obdrželi výhrůžky smrti. Kromě online útoků se někteří vědci setkali také s fyzickým napadením [97].

Veřejné obtěžování a útoky ovlivňují negativně nejen samotné napadené vědce, ale i důvěru veřejnosti v ně. Navzdory očekávání však není díky tomuto chování ovlivněna důvěra veřejnosti ve vědce obecně či sdílené vědecké informace [98].

### 6. Nestálost prostředí

Ačkoli mohou online sociální sítě vytvářet dojem digitálního archivu, nelze se na jejich stálost spoléhat. Vzhledem k tomu, že jsou tyto služby většinou ve vlastnictví soukromých firem, lze jen těžko předvídat, v jaké podobě a zda vůbec budou do budoucna zachována sdílená data. Jako příklad je možné uvést zrušení sociální sítě Google+ v roce 2019 navzdory její značné popularitě.

Velkou ukázkou nestálosti sociálních sítí je v posledních letech X (dříve Twitter). Ten měl v minulosti značný vliv na komunikaci vědy [99; 100], avšak po příchodu Elona Muska se stal velmi kontroverzní a jeho role v oblasti vědy postupně klesá, vědci se přesouvají například na platformy Mastodon, Reddit nebo Bluesky [101; 102; 103; 104]. Za zmínku stojí iniciativa Německé národní knihovny a Vědeckého datového centra pro literaturu, v rámci které byla v reakci na nejistotu vyvolanou příchodem Elona Muska vydána dne 20. února 2023 výzva ke stažení co největšího počtu tweetů v němčině z archivu sociální sítě Twitter, které jsou nyní uloženy v Německé národní knihovně a jejich uchování je zaručeno [105].

Vzhledem k jedinečné kulturní a historické hodnotě digitální stopy vznikající na sociálních sítích, která se stává součástí našeho digitálního kulturního dědictví, roste snaha o zajištění dlouhodobého uchování obsahu sociálních

sítí a přístup k němu pro budoucí generace. Klíčovou roli zde hrají instituce kulturního dědictví, jako jsou národní knihovny a archivy. Ačkoli je archivace sociálních sítí spojena s řadou výzev, ve světě i v rámci České republiky již existují iniciativy snažící se o archivaci na národní, institucionální či výběrově individuální úrovni [106]. Ku příkladu Knihovna Kongresu (anglicky Library of Congress) shromažďuje obsah sociálních sítí již více než deset let a tvoří významnou část webových archivů knihovny [107].

V České republice se archivací webového obsahu zabývá především Národní knihovna České republiky, která vytváří digitální knihovnu českých webových zdrojů s názvem *Webarchiv*, do kterého je plošně archivována česká doména a výběrově další webové zdroje. Kromě toho obsahuje Webarchiv tematické sbírky zaměřené na aktuální témata nebo události, v rámci kterých mohou být zahrnuty také vybrané účty na sociálních sítích. Českým autorům nabízí Webarchiv možnost navrhnout k archivaci jimi vybrané online zdroje, především materiály významné vědecké či kulturní hodnoty. Archivované kopie online zdrojů však mohou být dostupné pouze prostřednictvím terminálů v budově Národní knihovny ČR. Aktuální legislativa umožňuje volně online zpřístupnit jen omezenou část Webarchivu [108; 109].

### ZÁVĚR

Online sociální sítě jsou jednoznačně jedním z velkých fenoménů dnešní doby. Jejich rozmach zásadně ovlivňuje způsoby komunikace, přístup k informacím a vytváření vztahů. Přirozeně se tak staly objektem zájmu také v oblasti vědy a výzkumu.

Vedle výzkumu online sociálních sítí se vědci stávají také jejich aktivními uživateli. Klíčové oblasti, ve kterých nacházejí sociální sítě své uplatnění jako užitečný nástroj na podporu vědy a výzkumu, zahrnují komunikaci vědy, navazování spolupráce a rozvoj kariéry, nábor účastníků do studií, navýšení čtenosti a citovanosti vědeckých publikací a alternativní metriky hodnocení výzkumu.

Ačkoli přináší využívání platform online sociálních sítí pro vědu a výzkum značné výhody, nese s sebou také určité výzvy, mezi které patří zejména výběr platformy, změna způsobu komunikace, časová investice, důvěryhodnost, obtěžování a útoky a nestálost prostředí.

Při řešení některých výzev spojených s využíváním sociálních sítí ve vědě mohou hrát velmi výraznou roli knihovny. Ty mají s využíváním sociálních sítí dlouholeté zkušenosti [110]. Vědcům mohou knihovníci pomoci se zodpovědným a efektivním využíváním sociálních sítí díky zlepšo-

vání mediální a informační gramotnosti. Klíčovou roli hrají knihovny především při archivaci obsahu sdíleného prostřednictvím online sociálních sítí.

Tento výzkum nabízí komplexní a systematický přehled možností využití platforem online sociálních sítí pro potřeby vědy a neopomíná ani výzvy s ním spojené. Výzkum byl založen na systematické rešerši zahraniční vědecké literatury, díky čemuž představuje nezbytný teoretický rámec pro využití plného potenciálu sociálních sítí ve vědě. Budoucí studie by se měly zaměřit na průzkum aktuálního reálného využívání sociálních sítí v praxi a aplikaci zjištěných praktik.

#### POUŽITÉ ZDROJE

- [1] PETROSYAN, Ani. *Number of internet and social media users worldwide as of October 2025*. online. In: Statista. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/>. [cit. 2025-11-04].
- [2] KEMP, Simon. *Digital 2015: Global Digital Overview*. online. In: KEPIOS. DataReportal. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2015-global-digital-overview>. [cit. 2025-11-04].
- [3] *AMI Digital Index 2024*. online. In: AMI Digital. Dostupné z: <https://amidigital.cz/pruzkum-index/>. [cit. 2025-11-01].
- [4] KECLÍKOVÁ, Anna. Discrepancies in Popularity and Research Focus in Online Social Networks. online. *ProInflow*. 2023. ISSN 1804-2406. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/ProIn2025-39285>. [cit. 2025-10-30].
- [5] BOYD, danah a ELLISON, Nicole. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship: Definition, History, and Scholarship. online. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007, roč. 13, č. 1, s. 210-230. ISSN 10836101. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>. [cit. 2025-10-30].
- [6] ELSEVIER. *Online Social Networks*. online. In: ELSEVIER. ScienceDirect. 2025. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/online-social-networks>. [cit. 2025-10-30].
- [7] ELSEVIER. *Social Networking Site*. online. In: ELSEVIER. ScienceDirect. 2025. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/social-networking-site>. [cit. 2025-10-30].
- [8] DIXON, Stacy Jo. *Most popular social networks worldwide as of February 2025, by number of monthly active users*. online. In: Statista. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>. [cit. 2025-11-08].
- [9] VAN NOORDEN, Richard. Online collaboration: Scientists and the social network. online. *Nature*. 2014, roč. 512, č. 7513, s. 126-129. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/512126a>.
- [10] CONLON, Anne Marie. 'LinkedIn is like air to me': the scientists who've cracked professional networking. online. *Nature*. 2025, roč. 645, č. 8080, s. 545-547. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-025-02494-x>. [cit. 2025-11-09].
- [11] MASENYA, Tlou Maggie. Academic Social Networking Sites (ASNS) as Platforms for Knowledge Sharing Among the Scholarly Community. online. In: *Advances in Library and Information Science*. IGI Global, 2021, s. 176-188. ISSN 2326-4136. Dostupné z: <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-6618-3.ch011>. [cit. 2025-11-09].
- [12] CHAWLA, Dalmeet Singh. Publishers take Research-Gate to court, alleging massive copyright infringement: Millions of papers have been posted on academic networking site, group claims. online. *Science*. 2017. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.aaq1560>. [cit. 2025-11-09].
- [13] LACKES, Richard; SIEPERMANN, Markus a FRANK, Erik. Social networks as an approach to the enhancement of collaboration among scientists. online. *International Journal of Web Based Communities*. 2009, roč. 5, č. 4, s. 577. ISSN 1477-8394. Dostupné z: <https://doi.org/10.1504/ijwbc.2009.028091>. [cit. 2025-11-10].
- [14] CURRY, Roger; KIDDLE, Cameron a SIMMONDS, Rob. Social networking and scientific gateways. online. In: *Proceedings of the 5th Grid Computing Environments Workshop*. New York, NY, USA: ACM, 2009, s. 1-10. Dostupné z: <https://doi.org/10.1145/1658260.1658266>. [cit. 2025-11-10].
- [15] OKAWACHI, Y. Social media illuminate optics. *Optics and Photonics News*. 2010, roč. 21, č. 1, s. 14-15.
- [16] WILLIAMS, Jay H. Use of Social Media to Communicate Sport Science Research. online. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2011, roč. 6, č. 2, s. 295-300. ISSN 1747-9541. Dostupné z: <https://doi.org/10.1260/1747-9541.6.2.295>. [cit. 2025-11-10].
- [17] VAN EPEREN, Laura a MARINCOLA, Francesco. How scientists use social media to communicate their research. online. *Journal of Translational Medicine*. 2011, roč. 9, č. 1. ISSN 1479-5876. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/1479-5876-9-199>. [cit. 2025-11-10].

- [18] HUNTER, Philip. The growth of social media in science. online. *EMBO reports*. 2020, roč. 21, č. 5. ISSN 1469-221X. Dostupné z: <https://doi.org/10.15252/embr.202050550>. [cit. 2025-11-10].
- [19] POLLETT, Simon a RIVERS, Caitlin. Social Media and the New World of Scientific Communication During the COVID-19 Pandemic. online. *Clinical Infectious Diseases*. 2020, roč. 71, č. 16, s. 2184-2186. ISSN 1058-4838. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/cid/ciaa553>. [cit. 2025-11-10].
- [20] THORP, H. Holden. Science and social media. online. *Science*. 2022, roč. 375, č. 6581, s. 593-593. ISSN 0036-8075. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.abo4606>. [cit. 2025-11-10].
- [21] MORRIS, Robert D. How denialist amplification spread COVID misinformation and undermined the credibility of public health science. online. *Journal of Public Health Policy*. 2024, roč. 45, č. 1, s. 114-125. ISSN 0197-5897. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/s41271-023-00451-4>. [cit. 2025-11-10].
- [22] GISONDI, Michael; BARBER, Rachel; FAUST, Jemery; RAJA, Ali; STREHLOW, Matthew et al. A Deadly Infodemic: Social Media and the Power of COVID-19 Misinformation. online. *Journal of Medical Internet Research*. 2022, roč. 24, č. 2. ISSN 1438-8871. Dostupné z: <https://doi.org/10.2196/35552>. [cit. 2025-11-10].
- [23] SOUZA, Juliana a DALE, Camila. Science communication on social media - challenges and opportunities. online. *Brazilian Journal Of Pain*. 2024, roč. 7. ISSN 2595-0118. Dostupné z: <https://doi.org/10.5935/2595-0118.20240035-en>. [cit. 2025-11-10].
- [24] LOEB, Stacy; LANGFORD, Aisha; BRAGG, Marie; SHERMAN, Robert a CHAN, June. Cancer misinformation on social media. online. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*. 2024, roč. 74, č. 5, s. 453-464. ISSN 0007-9235. Dostupné z: <https://doi.org/10.3322/caac.21857>. [cit. 2025-11-10].
- [25] DIEKMAN, Connie; RYAN, Camille a OLIVER, Tracy. Misinformation and Disinformation in Food Science and Nutrition: Impact on Practice. online. *The Journal of Nutrition*. 2023, roč. 153, č. 1, s. 3-9. ISSN 0022-3166. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.tjnut.2022.10.001>. [cit. 2025-11-10].
- [26] Scientists, keep an open line of communication with the public. online. *Nature Medicine*. 2020, roč. 26, č. 10, s. 1495-1495. ISSN 1078-8956. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/s41591-020-1111-1>. [cit. 2025-11-10].
- [27] KWAN, Yu; PHANG, Jie; WOON, Ting; LIEW, Jean; DUBREUIL, Maureen et al. Social Media Use Among Members of the Assessment of Spondyloarthritis International Society: Results of a Web-Based Survey. online. *Journal of Medical Internet Research*. 2023, roč. 25, ISSN 1438-8871. Dostupné z: <https://doi.org/10.2196/39155>. [cit. 2025-11-11].
- [28] SILVERMAN, Jason; CHUGH, Ankur; HOLLIER, John; MARTIN, Nicole; RAGHU, Vikram et al. Using social media for patient care, research, and professional development: A North American Society of Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition position paper. online. *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition*. 2024, roč. 78, č. 2, s. 414-427. ISSN 0277-2116. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/jpn3.12051>. [cit. 2025-11-15].
- [29] JOHNSON, Curtiss; SULEJMANI, Pranvera; PULS, Richard; SCHUKOW, Casey; MULDER, Lotte et al. Barriers to professional social media use among medical laboratory scientists. online. *Laboratory Medicine*. 2025. ISSN 0007-5027. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/labmed/lmaf041>. [cit. 2025-11-16].
- [30] HUBÁLKOVÁ, Pavla; RYCHLÍK, Martin; VLK, Aleš a FOJT, Otakar. *Science communication: úvod do komunikace vědy. Popularizace*. Praha: MatfyzPress, 2023. ISBN 978-80-7378-496-6.
- [31] SCOTTI, Valentina. Social media and storytelling: tools to raise engagement with physics. online. In: *Proceedings of 40th International Conference on High Energy physics — PoS(ICHEP2020)*. Trieste, Italy: Sissa Medialab, 2020, s. 957. Dostupné z: <https://doi.org/10.22323/1.390.0957>. [cit. 2025-11-10].
- [32] JUNG, Anna-Katharina; JELENC, Viviane a SCHEWINA, Kai. Sharing knowledge under pressure: Scientific crisis communication in social media. online. *I-com*. 2025, roč. 24, č. 2, s. 341-362. ISSN 2196-6826. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/icom-2025-0003>. [cit. 2025-11-09].
- [33] MIZRAK, Sefa. Public's social media use during the Kahramanmaraş earthquakes on 6 February 2023. online. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 2024, roč. 108, s. 104541. ISSN 2212-4209. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104541>. [cit. 2025-11-09].
- [34] VENEGAS-VERA, A.; COLBERT, Gates a LERMA, Edgar. Positive and negative impact of social media in the COVID-19 era. online. *Reviews in Cardiovascular Medicine*. 2020, roč. 21, č. 4. ISSN 1530-6550. Dostupné z: <https://doi.org/10.31083/j.rcm.2020.04.195>. [cit. 2025-11-09].
- [35] YUEN C. LAW, a WEYERS, Benjamin. Social Media and Virtual Reality for Risk Communication in case of Volcanic Eruptions. online. *Mensch & Computer Workshopband*. Dostupné z: <https://doi.org/10.18420/muc2016-ws14-0002>. [cit. 2025-11-09].

- [36] FISCHER, Heather; BERNARD, Miranda; KEMPPINEN, Krista a GERBER, Leah. Conservation awareness through social media. online. *Journal of Environmental Studies and Sciences*. 2022, roč. 13, č. 1, s. 23-30. ISSN 2190-6483. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s13412-022-00795-5>. [cit. 2025-11-10].
- [37] THORNTON, Jacqui. TikTok for physics: influencers aim to spark interest in science. online. *Nature*. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-022-00680-9>. [cit. 2025-11-10].
- [38] INSTITUT PRO KOMUNIKACI VĚDY, Z. Ú. *Zeptej se vědce*. online. Dostupné z: <https://zeptejsevedce.cz/>. [cit. 2025-11-10].
- [39] FERGUSON, Brielle a DUKES, Angeline. "Leveraging social media to advance your scientific career". online. *Journal of Cellular Physiology*. 2024, roč. 239, č. 7. ISSN 0021-9541. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/jcp.31362>. [cit. 2025-11-11].
- [40] COWLEY, Emma; MCNULTY, Kelly; FAIRMAN, Ciaran a STONER, Lee. "Post or Perish"? An Early Career Researcher's Guide to Using Social Media. online. *Journal of Physical Activity and Health*. roč. 21, č. 1, s. 1-6. ISSN 1543-3080. Dostupné z: <https://doi.org/10.1123/jpah.2023-0533>. [cit. 2025-11-11].
- [41] BLAIR L. BIGHAM, a TERESA M. CHAN, . Going Viral and Interacting with the Press. online. *Journal of the American College of Radiology*. roč. 15, č. 1, s. 153-154. ISSN 1546-1440. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jacr.2017.09.022>. [cit. 2025-11-08].
- [42] GOLDMAN, Nina; WILLEM, Theresa; BUYX, Alena a ZIMMERMANN, Bettina. Practical Benefits, Challenges, and Recommendations on Social Media Recruitment: Multi-Stakeholder Interview Study. online. *Journal of Medical Internet Research*. 2023, roč. 25, s. 44587. ISSN 1438-8871. Dostupné z: <https://doi.org/10.2196/44587>. [cit. 2025-11-09].
- [43] CHENANE, Joselyne a HAMMOND, Queencilla. Using Social Media to Recruit Participants for Scholarly Research: Lessons from African Female Immigrants in the United States. online. *Journal of Criminal Justice Education*. 2021, roč. 33, č. 4, s. 509-525. ISSN 1051-1253. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10511253.2021.1991411>. [cit. 2025-11-09].
- [44] DAVIES, William. Insights into rare diseases from social media surveys. online. *Orphanet Journal of Rare Diseases*. roč. 11, č. 1, s. 151-151. ISSN 1750-1172. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s13023-016-0532-x>. [cit. 2025-11-09].
- [45] *Citizen Science: Občanská věda v České republice*. online. Dostupné z: <https://www.citizenscience.cz/>. [cit. 2025-11-09].
- [46] SHILUBANE, Natasha; IQANI, Mehita a REYNOLDS, Chevonne. The Efficacy of Social Media Communication in Engaging Citizen Scientists: Insights From the Jozi Bee Hotel Project. online. *Science Communication*. 2024, roč. 46, č. 4, s. 487-510. ISSN 1075-5470. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/10755470241234623>. [cit. 2025-11-09].
- [47] SHIMIZU, So; CHEN, Hsuan-Pu; LIN, Kai-Ti; CHEN, Ren-Jye; FUJIE, Shunpei et al. Online citizen sciences reveal natural enemies and new occurrence data of *Meteorus stellularis* Fujie, Shimizu & Maeto, 2021 (Hymenoptera, Braconidae, Euphorinae). online. *Biodiversity Data Journal*. 2023, roč. 11. ISSN 1314-2828. Dostupné z: <https://doi.org/10.3897/bdj.11.e103436>. [cit. 2025-11-09].
- [48] IZQUIERDO-GÓMEZ, David. Synergistic use of facebook, online questionnaires and local ecological knowledge to detect and reconstruct the bioinvasion of the Iberian Peninsula by *Callinectes sapidus* Rathbun, 1896. online. *Biological Invasions*. roč. 24, č. 4, s. 1059-1082. ISSN 1387-3547. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10530-021-02696-0>. [cit. 2025-11-09].
- [49] SEVGILI, Hasan a YILMAZ, Kaan. Contributions of citizen scientists to monitoring alien species: the case study on Giant Asian Mantids, *Hierodula tenuidentata* i and *H. patellifera* i (Mantodea: Mantidae). online. *Zoology in the Middle East*. roč. 68, č. 4, s. 350-358. ISSN 0939-7140. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09397140.2022.2145802>. [cit. 2025-11-09].
- [50] DELA CRUZ, Thomas a OLAYTA, Carlo. Citizen Taxonomy in Social Media. online. *The American Biology Teacher*. 2022, roč. 84, č. 4, s. 189-194. ISSN 0002-7685. Dostupné z: <https://doi.org/10.1525/abt.2022.84.4.189>. [cit. 2025-11-16].
- [51] LAMB, Clayton; GILBERT, Sophie a FORD, Adam. Tweet success? Scientific communication correlates with increased citations in Ecology and Conservation. online. *PeerJ*. 2018, roč. 6. ISSN 2167-8359. Dostupné z: <https://doi.org/10.7717/peerj.4564>. [cit. 2025-11-02].
- [52] OKHOVATI, Maryam; RAMEZANI-PAKPOUR-LANGERODI, Fatemeh a TALEBIAN, Ali. Do highly cited clinicians get more citations when being present at social networking sites?. online. *Journal of Education and Health Promotion*. 2018, roč. 7, č. 1, s. 18. ISSN 2277-9531. Dostupné z: [https://doi.org/10.4103/jehp.jehp\\_69\\_17](https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_69_17). [cit. 2025-11-02].
- [53] JEONG, Jaeyeon; M. J. KIM,; OH, Heung Kwon; JEONG, S.J.; M. H. KIM, et al. The impact of social media on citation rates in coloproctology. online. *Colorectal Disease*. roč. 21, č. 10, s. 1175-

1182. ISSN 1462-8910. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/codi.14719>. [cit. 2025-11-02].
- [54] ÖZKENT, Yasemin. Social media usage to share information in communication journals: An analysis of social media activity and article citations. online. *PLoS ONE*. roč. 17, č. 2. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0263725>. [cit. 2025-11-02].
- [55] PRIEM, Jason; GROTH, Paul a NEYLON, Cameron. *Altmetrics: A manifesto*. online. Dostupné z: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12684248>. [cit. 2025-10-19].
- [56] WOUTERS, Paul; ZAHEDI, Zohreh a COSTAS, Rodrigo. Social Media Metrics for New Research Evaluation. online. In: GLÄNZEL, Wolfgang; MOED, Henk F.; SCHMOCH, Ulrich a THELWALL, Mike (ed.); GLÄNZEL, Wolfgang; MOED, Henk; SCHMOCH, Ulrich; THELWALL, Mike. *Springer Handbook of Science and Technology Indicators*. Springer Handbooks. Cham: Springer International Publishing, 2019, s. 687-713. ISBN 978-3-030-02510-6. Dostupné z: [https://doi.org/10.1007/978-3-030-02511-3\\_26](https://doi.org/10.1007/978-3-030-02511-3_26). [cit. 2025-10-20].
- [57] HOLMBERG, Kim. *Altmetrics for information professionals: past, present and future*. Chandos information professional series. Amsterdam: Elsevier/Chandos Publishing, 2016. ISBN 978-0-08-100273-5.
- [58] *PlumX Metrics*. online. In: Elsevier. Dostupné z: <https://www.elsevier.com/insights/metrics/plumx>. [cit. 2025-10-20].
- [59] WILLIAMS, Ann E. Altmetrics: an overview and evaluation. online. *Online Information Review*. 2017, roč. 41, č. 3, s. 311-317. ISSN 1468-4527. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/OIR-10-2016-0294>. [cit. 2025-10-20].
- [60] GARCÍA-VILLAR, Cristina. A critical review on altmetrics: can we measure the social impact factor?. online. *Insights into Imaging*. 2021, roč. 12, č. 1. ISSN 1869-4101. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s13244-021-01033-2>. [cit. 2025-10-20].
- [61] THELWALL, Mike. MEASURING SOCIETAL IMPACTS OF RESEARCH WITH ALTMETRICS? COMMON PROBLEMS AND MISTAKES. online. *Journal of Economic Surveys*. 2021, roč. 35, č. 5, s. 1302-1314. ISSN 0950-0804. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/joes.12381>. [cit. 2025-10-20].
- [62] AUNG, Htet; ZHENG, Han; ERDT, Mojisola; AW, Ashley; SIN, Sei Ching et al. Investigating familiarity and usage of traditional metrics and altmetrics. online. *Journal of the Association for Information Science and Technology*. 2019, roč. 70, č. 8, s. 872-887. ISSN 2330-1635. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/asi.24162>. [cit. 2025-10-20].
- [63] KVĚT, Jonáš. *Altmetrie a její využití při hodnocení vědeckého výzkumu*. online, Diplomová práce, vedoucí Jan Dvořák. Praha: Univerzita Karlova, 2022. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/174631>. [cit. 2025-10-18].
- [64] HSIAO, Tsung-Ming a CHEN, Kuang-hua. The dynamics of research subfields for library and information science: an investigation based on word bibliographic coupling. online. *Scientometrics*. 2020, roč. 125, č. 1, s. 717-737. ISSN 0138-9130. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11192-020-03645-9>. [cit. 2025-10-20].
- [65] *Social Media*. online. In: Statista. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/1164/social-networks/>. [cit. 2025-11-17].
- [66] KEMP, Simon. *Digital 2025: the state of social media in 2025*. online. In: DataReportal. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2025-sub-section-state-of-social>. [cit. 2025-11-17].
- [67] YAN, Weiwei; ZHANG, Yin; HU, Tao a KUDVA, Sonali. How does scholarly use of academic social networking sites differ by academic discipline? A case study using ResearchGate. online. *Information Processing & Management*. 2021, roč. 58, č. 1, s. 102430. ISSN 0306-4573. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2020.102430>. [cit. 2025-11-17].
- [68] YAN, Weiwei; WEN, Xin; ZHANG, Yin; KUDVA, Sonali a LIU, Qian. The dynamics of Q&A in academic social networking sites: insights from participants, interaction network, response time, and discipline differences. online. *Scientometrics*. 2023, roč. 128, č. 3, s. 1895-1922. ISSN 0138-9130. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11192-022-04624-y>. [cit. 2025-11-17].
- [69] ZHANG, Annie Li. Performing 'the scientist,' credibly and authentically: understanding how scientists manage their self-presentation on social media. online. *Information, Communication & Society*. 2025, s. 1-21. ISSN 1369-118X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1369118x.2025.2565313>. [cit. 2025-11-12].
- [70] CAVANAH, Sarah; OWENS, Seth; KEMINK, Kaylan; RILEY, Collin; KIM, Soojung et al. Birds of feather flock together: A longitudinal study of a social media outreach effort. online. *Biological Conservation*. 2023, roč. 281. ISSN 0006-3207. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2023.109999>. [cit. 2025-11-13].
- [71] BOGERS, Marcel. Five principles for scientists on social media. online. *Nature*. 2021, roč. 593, č. 7857, s. 37-37. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-021-01002-1>. [cit. 2025-11-14].

- [72] CASIRAGHI, Lucia; KIM, Eugene a HARA, Noriko. Tweeting on thin ice: Scientists in dialogic climate change communication with the public. online. *First Monday*. 2024. ISSN 1396-0466. Dostupné z: <https://doi.org/10.5210/fm.v29i6.13543>. [cit. 2025-11-13].
- [73] PRIMOŽIČ, Lea; DOLEZAL, Franz; PRISLAN, Rok a KUTNAR, Andreja. What type of social media posts about sustainable construction is better for audience engagement?. online. *Open Research Europe*. 2024, roč. 4, s. 24. ISSN 2732-5121. Dostupné z: <https://doi.org/10.12688/openreseurope.17079.2>. [cit. 2025-11-13].
- [74] LEE, Seung; PANDYA, Rudra; HUSSAIN, Junayd; LAU, Rebecca; CHAMBERS, Emily et al. Perceptions of using infographics for scientific communication on social media for COVID-19 topics: a survey study. online. *Journal of Visual Communication in Medicine*. 2022, roč. 45, č. 2, s. 105-113. ISSN 1745-3054. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17453054.2021.2020625>. [cit. 2025-11-13].
- [75] FISHER, Alina; JACOBS, Sarah a REMILLARD, Chaseten. Mind the gap: questioning the existence of a 'knowledge deficit' in conservation social media message evaluation by scientist, science-trained, and general public audience groups. online. *Cogent Social Sciences*. 2025, roč. 11, č. 1. ISSN 2331-1886. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2480727>. [cit. 2025-11-12].
- [76] ZHANG, Annie a LU, Hang. When Scientists Share Their Struggles: How Scientists' Self-Presentation on Social Media Influences Public Perceptions, Support for Science, and Information-Seeking Intentions. online. *Science Communication*. 2025. ISSN 1075-5470. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/10755470251322902>. [cit. 2025-11-12].
- [77] CACCIATORE, Michael; YEO, Sara; SU, Leona; MCKASY, Meghan; O'NEILL, Liane et al. "That's some positive energy": how social media users respond to #funny science content. online. *Journal of Science Communication*. 2024, roč. 23, č. 01. ISSN 1824-2049. Dostupné z: <https://doi.org/10.22323/2.23010202>. [cit. 2025-11-13].
- [78] DENNISS, Emily a LINDBERG, Rebecca. Social media and the spread of misinformation: infectious and a threat to public health. online. *Health Promotion International*. 2025, roč. 40, č. 2. ISSN 0957-4824. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/heapro/daaf023>. [cit. 2025-11-16].
- [79] MOJARAD, Sarah. Social media: More scientists needed. online. *Science*. 2017, roč. 357, č. 6358, s. 1362-1363. ISSN 0036-8075. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.aap9655>. [cit. 2025-11-15].
- [80] AÏMEUR, Esma; AMRI, Sabine a BRASSARD, Gilles. Fake news, disinformation and misinformation in social media: a review. online. *Social Network Analysis and Mining*. 2023, roč. 13, č. 1. ISSN 1869-5469. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5>. [cit. 2025-11-15].
- [81] BECKERLE, Hana; FINSTON, Rachel a SUSSMAN, Benjamin. Social Media Debate Position 1: Against the Use of Social Media as a Credible Source of Information. online. *Internet Reference Services Quarterly*. 2021, roč. 25, č. 1-2, s. 25-35. ISSN 1087-5301. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10875301.2021.1937438>. [cit. 2025-11-15].
- [82] BRAHLER, Emily; FULLER, Erica a TURNBULL, Benjamin. Social Media Debate Position 2: A Problematic Environment-Against the Use of Social Media for Credible Information. online. *Internet Reference Services Quarterly*. 2021, roč. 25, č. 1-2, s. 37-48. ISSN 1087-5301. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10875301.2021.1938333>. [cit. 2025-11-15].
- [83] CARTER, Janae a SHIELDS, Benjamin. Social Media Debate Position 3: Social Media as a Credible Source of Information. online. *Internet Reference Services Quarterly*. 2021, roč. 25, č. 1-2, s. 49-54. ISSN 1087-5301. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10875301.2021.1940411>. [cit. 2025-11-15].
- [84] BENTZ, Nathaniel; CHASE, Emily a DELOACH, Paige. Social Media Debate Position 4: Social Media and Information Services. online. *Internet Reference Services Quarterly*. 2021, roč. 25, č. 1-2, s. 55-64. ISSN 1087-5301. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10875301.2021.1937770>. [cit. 2025-11-15].
- [85] GUSTAFSSON, Karin M. Is science to be trusted? How environmentally active youths relate to science in social media. online. *Public Understanding of Science*. 2024, roč. 34, č. 1, s. 76-91. ISSN 0963-6625. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/09636625241249915>. [cit. 2025-11-15].
- [86] ZHANG, Annie a LU, Hang. Scientists as Influencers: The Role of Source Identity, Self-Disclosure, and Anti-Intellectualism in Science Communication on Social Media. online. *Social Media + Society*. 2023, roč. 9, č. 2. ISSN 2056-3051. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/20563051231180623>. [cit. 2025-11-15].
- [87] SPÁLA, M.R. a CHOC, F. A new task for the information literacy training by the university libraries: electronic media and computer networking.: electronic media and computer networking. *Sborník lékařský*. 1996, roč. 97, č. 4, s. 445-448.
- [88] ZHANG, Annie a LU, Hang. Behind the lab coat: How scientists' self-disclosure on Twitter influences source percep-

- tions, tweet engagement, and scientific attitudes through social presence. online. *New Media & Society*. 2022, roč. 26, č. 10, s. 5784-5801. ISSN 1461-4448. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/14614448221141681>. [cit. 2025-11-15].
- [89] KIM, Nahyun; SKURKA, Chris a MADDEN, Stephanie. The effects of self-disclosure and gender on a climate scientist's credibility and likability on social media. online. *Public Understanding of Science*. 2024, roč. 33, č. 6, s. 692-708. ISSN 0963-6625. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/09636625231225073>. [cit. 2025-11-15].
- [90] GEWIN, Virginia. Real-life stories of online harassment — and how scientists got through it. online. *Nature*. 2018, roč. 562, č. 7727, s. 449-450. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-018-07046-0>. [cit. 2025-11-15].
- [91] GRIMES, David; BRENNAN, Laura a O'CONNOR, Robert. Establishing a taxonomy of potential hazards associated with communicating medical science in the age of disinformation. online. *BMJ Open*. 2020, roč. 10, č. 7. ISSN 2044-6055. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-035626>. [cit. 2025-11-15].
- [92] VALLURY, Kari; BAIRD, Barbara; MILLER, Emma a WARD, Paul. Going Viral: Researching Safely on Social Media. online. *Journal of Medical Internet Research*. 2021, roč. 23, č. 12, s. 29737. ISSN 1438-8871. Dostupné z: <https://doi.org/10.2196/29737>. [cit. 2025-11-15].
- [93] SAMER, Caroline; LACOMBE, Karine a CALMY, Alexandra. Cyber harassment of female scientists will not be the new norm. online. *The Lancet Infectious Diseases*. 2021, roč. 21, č. 4, s. 457-458. ISSN 1473-3099. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30944-0](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30944-0). [cit. 2025-11-15].
- [94] COVID scientists in the public eye need protection from threats. online. *Nature*. 2021, roč. 598, č. 7880, s. 236-236. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-021-02757-3>. [cit. 2025-11-15].
- [95] 'Overwhelmed by hate': COVID-19 scientists face an avalanche of abuse, survey shows. online. *AAAS Articles DO Group*. 2022. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.abq1755>. [cit. 2025-11-15].
- [96] ROYAN, Regina; PENDERGRAST, Tricia; WOITOWICH, Nicole; TRUEGER, N.; WOOTEN, Lawren et al. Physician and Biomedical Scientist Harassment on Social Media During the COVID-19 Pandemic. online. *JAMA Network Open*. 2023, roč. 6, č. 6. ISSN 2574-3805. Dostupné z: <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2023.18315>. [cit. 2025-11-15].
- [97] NOGRADY, Bianca. 'I hope you die': how the COVID pandemic unleashed attacks on scientists. online. *Nature*. 2021, roč. 598, č. 7880, s. 250-253. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-021-02741-x>. [cit. 2025-11-15].
- [98] EGELHOFER, Jana; SEEGER, Christina a BINDER, Alice. The effects of witnessing harassment of scientists on public perceptions of science. online. *Journal of Science Communication*. 2024, roč. 23, č. 09. ISSN 1824-2049. Dostupné z: <https://doi.org/10.22323/2.23090201>. [cit. 2025-11-15].
- [99] HUBÁLKOVÁ, Pavla. Jak nejlépe komunikovat vědu na sítích? Vítězí Twitter. online. *Magazín Univerzity Karlovy Forum*. 2022. ISSN 1214-5726. Dostupné z: <https://www.ukforum.cz/rubriky/veda/8637-jak-nejlpe-komunikovat-vedu-na-socialnich-sitich-vyhrava-twitter>. [cit. 2025-11-09].
- [100] CEVIK, M. Social media to engage, communicate and interact. online. *Clinical Microbiology and Infection*. 2019, roč. 25, č. 10, s. 1165-1166. ISSN 1198-743X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.cmi.2019.07.012>. [cit. 2025-11-09].
- [101] STOKEL-WALKER, Chris. Twitter changed science — what happens now it's in turmoil?. online. *Nature*. 2023, roč. 613, č. 7942, s. 19-21. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-022-04506-6>. [cit. 2025-11-09].
- [102] VIDAL VALERO, Myriam. Thousands of scientists are cutting back on Twitter, seeding angst and uncertainty. online. *Nature*. 2023, roč. 620, č. 7974, s. 482-484. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-023-02554-0>. [cit. 2025-11-09].
- [103] DAVID S. SHIFFMAN, a WESTER, Julia. Scientists no Longer Find Twitter Professionally Useful, and have Switched to Bluesky. online. *Integrative and Comparative Biology*. roč. 65, č. 3, s. 538-545. ISSN 1540-7063. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/icb/ica1127>. [cit. 2025-11-09].
- [104] DOCTER-LOEB, Hannah. How scientists are making the most of Reddit. online. *Nature*. roč. 628, č. 8006, s. 221-223. ISSN 0028-0836. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/d41586-024-00906-y>. [cit. 2025-11-09].
- [105] *Deutschsprachiges Twitter archivieren – Danke!*. online. In: Deutsche Nationalbibliothek. Dostupné z: <https://www.dnb.de/twitterarchiv>. [cit. 2025-10-22].
- [106] CANNELLI, Beatrice. *Archiving Social Media: A Comparative Study of the Practices, Obstacles, and Opportunities Related to the Development of Social Media Archives*. online, Disertační práce. University of London, 2024. Dostupné z: <https://sas-space.sas.ac.uk/10023/>. [cit. 2025-10-22].

[107] LIBRARY OF CONGRESS. *Collections Policy Statements Supplementary Guidelines: Social Media*. 2021. Dostupné z: <https://loc.gov/acq/devpol/socialmedia.pdf>. [cit. 2025-10-22].

[108] *Webarchiv*. online. In: Národní knihovna České republiky. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/katalogy-databaze-digitalni-knihovny/webarchiv>. [cit. 2025-10-22].

[109] *Webarchiv: památník českého internetu*. online. Národní knihovna ČR. Dostupné z: <https://www.webarchiv.cz/cs/>. [cit. 2025-10-22].

[110] BIERNÁTOVÁ, Olga. *Propagace knihoven a komunikace s uživatelem na Facebooku*. online, Diplomová práce, vedoucí Petr Škyřík. Brno: Masarykova univerzita, 2010. Dostupné z: [https://is.muni.cz/th/180050/ff\\_m/?lang=cs](https://is.muni.cz/th/180050/ff_m/?lang=cs). [cit. 2025-11-17].

### ■ Recenzovaný článek / Reviewed article

Tento článek je zveřejněný pod licenciou Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Autori si ponechávají autorské práva a môžu príspevok archivovať v repozitároch.